

Téma týdne

Geopark Železné hory se

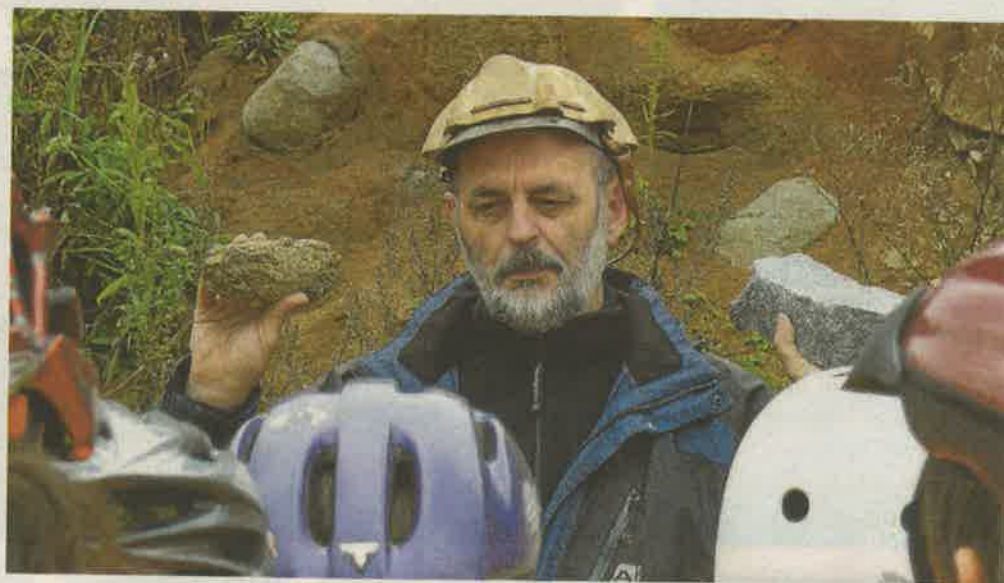
Geopark spravují Vodní zdroje Chrudim, ředitele této společnosti Daniela Smutka jsme se proto v rozhovoru zeptali na důvody odmítnutí žádosti a jaké má plány do budoucna

Proč komise nepřijala Geopark Železné hory do UNESCO?

V květnu jsme od šéfa Globální sítě geoparků spadajících pod UNESCO dostali dopis, že nám nevyhoví. Jako důvod však uvedl takové věci, se kterými nesouhlasíme. V tomto smyslu také koncipujeme dopis, který ale nemá váhu opravného prostředku.

Výrok tím sice neovlivníme, ale jsem velmi potěšen, že protest půjde nejen za náš geopark, ale také za Českou republiku prostřednictvím Rady národních geoparků a Ministerstva životního prostředí i České komise pro UNESCO.

Chceme jim argumentovat, že jsme drtivou většinou požadavků pro umožnění vstupu splnili. Pokud vnímají zásadní

problém v tom, že řídicím subjektem je soukromá společnost Vodní zdroje Chrudim, spol. s r. o., tak to nebereme jako relevantní problém, protože v zadávacích propozicích nic takového nebylo.

Doporučuji nám větší spolupráci s městy, státem a organizacemi. To je taky argument pěkně na vodě. Když k nám přijeli dva komisaři UNESCO, při závěrečném mítinku vystupovali zástupci ministerstev, univerzit, organizací, měst a kraje a všichni říkali, že podporují zřizovatele Národního geoparku Železné hory a že jej vnímají jako rovnocenného partnera. Člověk si najednou uvědomil tu širší spolupráce a už tohle stálo za to.

Co budete dělat dál? Máám tím na mysli další fungování geoparku.

Máme rozpracovanou spoustu projektů – například stezku okolo lomů ve Skutči, realizovala se východní brána do geoparku v Pasíčkách, vymýšlejí se i různé drobnosti, třeba houpadla na dětská hřiště ve tvaru amonitů či trilobitů. Část našich plánů si ale zatím necháme v tajnosti, abychom pro veřejnost připravili nějaká překvapení.

Snažíme se o to, aby vznikala nová zařízení, aby se lépe vybavovaly lokality a aby byl ještě lépe zvládnutý informační systém spojený s nejmodernější technologií, jako jsou například rozšířené reality.

Mluvil jste o podpoře ze strany měst, krajů, rysuje se nějaká spolupráce se sousedy?

Máme podepsaná memoranda o spolupráci s Kutnou Horou a Žďárem nad Sázavou, které už v UNESCO jsou. Chceme s nimi spolupracovat na rozvinutí tohoto společného území tak, aby turisté, kteří do měst přijedou, v nich nestrávili jen pár hodin a jeli dál. Chceme je přimět, aby si řekli: tu kousek za humny je geopark a že se tu vyplatí zůstat na víc dnů a prozkoumat důkladně nejen město, ale i okolní krajinu.

Nyní se zeptám velmi obecně, ale má dnešní společnost zájem o geologii?

Národní geopark Železné hory se snaží, aby byl nejen zájem, ale aby se rozvíjel. Geopark je tu kvůli tomu, aby jeho návštěvníci začali vnímat geologii v úplně jiných souvislostech, kontextu a přesazích.

To si nedovedu moc dobře představit.

Je něco jiného, než když uvidíte v Rabštejnské Lhotě cedulku s nápisem: „Přírodní památka“ a za ní skálu. Nic si nemusíte představit, ale protože máte k ruce informace – informační tabule geoparku, cyklostezky MAGMA a novou informační tabuli AOPK ČR o tom, z jaké doby jsou skály, z jakého kamene a proč je lokalita chráněná, začnete ty skály vnímat jinak. K obdobnému účelu je budován informační systém v celé ploše geoparku, jenž se nachází do dnešního dne na více než padesáti lokalitách.

Už to budou čtyři možná pět let, co má veřejnost k dispozici řadu míst, o nichž se ví, a to nejen na informačních centrech, ale také na webu, v novinách, rozhlase i televizi.

nestane součástí UNESCO

Přiznám se, že já geologii na základní škole nesnášel. Říkali jsme jí šutrologie.

Geologie je velice abstraktní pojem a ve škole ji žáci nemají rádi, protože se tu dlouhá léta učila blbě. Už 25 let pořádáme exkurze do Železných hor a postupně tak měníme půdu pro vnímání tohoto tématu v naprosto jiných souvislostech a na jiné úrovni, než to klišé, které se učí ve škole. A má to výsledky.

Když se nyní veřejnost dozví, že pořádáme výlet do geoparku, a jde se pěšky třeba z Vrbatova Kostelce do Chrasti, jedné výpravy se účastní i více než padesát lidí. Jdou krajinou kolem skal, potoků a údolí s prameny, v kterých přebývají mloci, a nechávají se oslovovat lidmi z geoparku, neboť toto území geologickými tématy vysloveně kypí.

Lidé mají možnost najít si zkamenělinu, sebrat pískovec, který dokládá, že tu dříve bývala pláž a moře. A tohle všechno dáváme při vyprávění do souvislosti a ty zajímají babičky, dědečky, rodiny i jejich děti. Ti všichni pak žasnou, že k věcem, okolo kterých chodili bez povšimnutí, se poji takové příběhy.

To učíte o geologii veřejnost. Učíte také učitele, když říkáte, že na školách se k ní vychovává spíše odpor?

Taky. V rámci geoparku jsme uspořádali program Geovědy a trval asi rok a půl. Zúčastnilo se jej přes 80 kantorů z Pardubického kraje, kterým jsme poskytli obrovskou spoustu údajů a materiál, jak zdánlivě nezábavnou vědu přetvořit do zábavné a přístupné podoby.

Jak se dá učít geologie zábavněji?

Na to mustr není. Učitel, který ji hodlá učít zábavněji metodou, se to z knížek nedozví. Třeba zkušenosti, které kantoři nabrali při Geovědách,

si přetáhli do svého regionu a mohou na konkrétních příkladech, jenž mají jejich žáci za humny, ukazovat probíranou látku. Že se tu těžila ruda a že z ní vyráběli Keltové železo, že tu stojí pískovcové a opukové skály, které vznikaly v době, když se tu vlnilo moře a ještě žili dinosauři.

Co na děti platí během vašich exkurzí do geoparku?

To je různé, stačí například, že vidí, jak ze skály prýští pramenitá voda.

Teď trochu nerozumím.

Okolo Polanky u Nových Hradů jsou prameny, jedním z nich je pramen Kapalice. Můžete tam přijít ke skále, vzít si hrníček a napít se dobré vody, která tryská ze skály. Vedl jsem tam exkurzi dětí z Pardubic a ty byly skoro vyděšené, že může existovat něco, jako že ze skály teče voda. S obrovskou nedůvěrou hleděly na průvodce, jak tu vodu pije a ještě je pobízí, aby to zkusily také.

Jak to dopadlo?

Znamenitě. Když se vrátily, tak ve škole měly o exkurzi napsat. A tam se objevovaly nádherné věty, jako: „Přišel jsem ke skále, vzal si hrnek a napil se. Voda byla lepší, jak doma.“

A když tohle napíšu, tak máme vyhráno, protože tenhle zážitek už z hlavy jen tak nedostanou. Pomalu nám tu roste generace, která už o geologii něco ví, a pokud ji budeme připravovat stále širší a lepší síť stezek a cyklostezek se spoustou zajímavých míst k vidění, bude to lepší a zábavnější.

Když si tak představuji ty překvapené žáky u pramene, odmítají vám členové vašich exkurzí nějaký poznatek věřit?

Podáváme jim to tak, že nám to věří, byť, co si pak

mezi sebou říkají za rohem, to už nevíme. Ale mám jinou zkušenost. Stává se, že přijede kolektiv a učitel mě bokem varuje, že tam osm deset kluků zlobí. Vždy to ale končí tak, že po dvaceti minutách v pleněru to začne všechno, a ty „zlobivé“ především, zajímat. Zase se tím dostáváme ke konkrétním případům – vidí minerály, skály, zkameněliny, mohou si na to sáhnout, a to máte vidět, co se děje, když jim půjčíte do ruky kladivo, aby si kousíček ukopli, nebo v potoce zkusili rýžovat zlato.

To máte děti doslova na lopatě a věří vám všechno. Na nás průvodců pak leží velká zodpovědnost, abychom si nevymýšleli ptákoviny, ale dali jim reálný základ, který mohou v budoucnu využít.

Za ty roky, co náš geopark funguje, máme zprávy, že si část dětí vzala geologii nejen jako koníček, ale jdou i na vysoké školy a pak se k nám vrací a chtějí psát diplomové práce nejen na téma geologie, ale také turistika, sociologie, vnímání kultury v krajině, z čeho jsou postavené hrady

nebo třeba proč byl postavený klášter v Podlažicích.

To mi nedá, proč byl právě v Podlažicích postaven klášter?

Benediktini věděli, že se na potoce Žejbro rýžovalo zlato. To nám potvrdily analýzy sedimentů, ve kterých byl podíl zlata relativně vyšší, než jinde. Lidé sem šli prostě za zlatem. Byla tu také dobrá pramenitá voda, takže si tu mohli zřídit lázně. Nemyslím ty ozdravné, ale obyčejnou koupel na očistu těla i ducha. Vnímám krajinu v komplexu, nejen z hlediska geologie, je velice záslužná a potřebná.

Když se vrátím k tématu, po procházce geoparkem jsou lidé spokojeni?

Jeden kluk mi na výletě řekl, že s námi vloni nemohl jet, protože (bohužel) musel s rodiči na dovolenou do Řecka. Čili to tady bere jako dobrodružnější a přínosnější, než pobyt na pláži u moře. Pokud to ty děti takhle chytne, jsem velký optimista, že se to bude rozvíjet lépe a radostněji.

Foto: archiv Vodní zdroje Chrudim